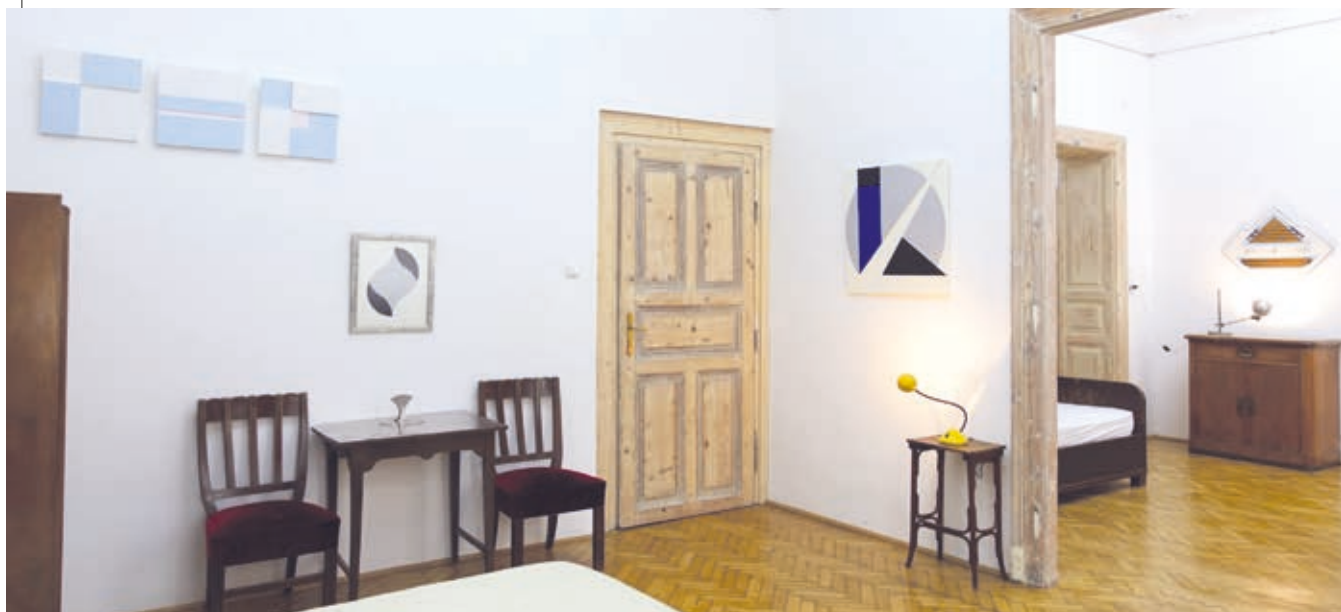

A tiszta formák örök ragyogása

Négyek és Nagyok

JÁSZ BORBÁLA

K28 Galéria, 2020. VI. 18-ig

Fotó: K28 Galéria

A lakásgaléria enteriőrje **CARMELO ARDEN QUIN** (háttul), **FAJÓ JÁNOS** (az asztalon és fölötté), valamint **KATONA VILMOS** munkáival

A 19. és a 20. század fordulóján az addig a képző-, ipar- és építőművészetet uraló akadémikus szemléletmód ellen radikálisan lépnek fel a fiatal alkotóművészek Európa-szerte. A századfordulós stílusok a művészet öndefiniálásában is jelentékeny szerepet töltenek be, s elkötelezetten, hitvallásként állítják a művészeti ágak egységét – természetesen az építészeti égisze alatt, amelyet Gesamtkunstwerknek,¹ összművészeti alkotásnak neveznek. Ez az összművészeti szellemiség az összefoglaló néven szecesszióként hivatkozott stílusok formanyelvének letűntével is töretlenül folytatódik, s a tavaly száz éve megalakult Bauhaus is fennen hirdeti manifesztumában: „Építészek, szobrászok, festők: vissza a kézművességhez! Mert nincs »hivatásos művész«! Nincs lényegi különbség művész és kézműves között. [...] Hozzuk létre tehát a kézművesek új testületét, az osztálykülönülés gögje, a művészek és kézművesek közé falat emelő fennhíjazás nélkül! Akarjuk, gondoljuk el, teremtsük meg közösen a jövő új épületét, amely egy alakban lesz minden építészet, plasztika, festészet, s a kézművesek millióinak keze nyomán emelkedik majd egykor az ég felé, mint egy új, eljövendő hit kristály-jelképe.”²

A K28 Galéria a karantén alatt zárva tartó, de impresszív finisszázzsal záródó, *Négyek és Nagyok* című csoportos tárlata is arra tesz elgondolkodtató kísérletet, hogy a tiszta formákból való építkezés, a konstruálás vagy a dekonstruálás hogyan tud egyenlőséget teremteni alkotók és alkotások, tér és idő között. A kiállítás eszméiségében, utalásaiban jelen vannak azok a geometrikus absztrakciót képviselő alkotók is, akiknek művei nincsenek kiállítva; a rekonstruálás a szemünk előtt zajlik.

Fajó János tanítványainak három generációja mutatkozik meg a mester előtt meghajolva, ugyanakkor a geometrizáló hagyományt aktualizálva. Hogy Moholy-Nagy László klasszikus hármását³ idézzük, a tanítványok textúrában, struktúrában vagy faktúrában lépnek tovább Fajó szellemiségének megtartása mellett, új értelmet adva az 1960-as évek alkotásai önreferenciális céljainak. A kiállítás négyese a festészet, a fotográfia, a textilművészet és az objekt. A lakásgaléria két fő falán Carmelo Arden Quin MADI-elveinek⁴ megfelelően formázott festménye és Lucien Hervé fotográfiája határozza meg a kiállítás narratíváját. Hervé fontos kapcsolódási pont az architektonikus szemléletmódhoz, Le Corbusier fotósaként az épületfotográfia műfajának központi alakja. A két világháború közötti időszakban képzőművészek és építészek működtek együtt a modern – összművészetként felfogott – művészet minél szélesebb körű terjesztésében. Hazánkban Walter Gropius munkásságát többek között Molnár Farkas,⁵ Le Corbusier-ét pedig maga Kassák Lajos propagálta.⁶

KATONA VILMOS: *Hiperkocka kiterítve*, 2017, akril, fa, 81×81 cm
A művész jóvoltából

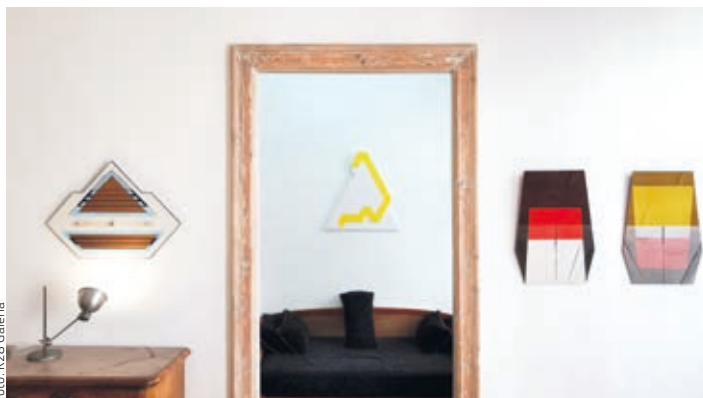
Kronologikusan az 1920-as évek Kassák Lajos-féle konstruktivizmusa a referenciapont, amelyre tudatosan épül rá az 1960-as évek geometrikus absztrakciós hagyománya,⁷ amelyet Fajó János neve fémjelez a kiállított munkák között. Saxon Szász János az a tanítvány, akinek alkotásai a két dimenzióból radikális lépéssel jutnak el a háromdimenziós szoborobjektékig. Saxon a MADI magyarországi csoportjának alapítója. Száraz Marika textilművész kiállított műveiben szintén a MADI ihlette, az alkotás létrehozásának folyamatában megjelenő dekoratív szépséget jeleníti meg.

Katona Vilmos alkotásai koncepciójukat tekintve szorosabban kötődnek a kassáki konstruktivista korpuszhoz, ám síkrelieffé formálódva túllépnek egy képtér-architektúra felé. Ugyanakkor színvilágában a barokk falkép- és mennyezetfestészete köszön vissza, amely sajátos történelmi viszonyrendszerbe helyezi a műveket. Arden Quin festményének kontextuális és formai, ám semmiképp sem mediális párhuzamai Sebastyén Sára belsőépítész-fotográfus szintén formázott, dibondlemezre kasírozott képei, amelyek a textúrák és a színek finomhangolásával hívják optikai játékra a szemlélőt. Robitz Anikó építészeti fotográfiáiban nem konkrét helyeket vagy tárgyakat jelöl meg, hanem ezektől elvonatkoztatva alapvető geometriai elemekkel és formákkal határoz meg képzőművészi igénnyel felépített, metafizikai tájképeket. Kontur Balázs két- és háromdimenziós alkotásaival a diagonális irányt hangsúlyozza, az arany, a transzcendens szféra színének használatával a téren és időn kívülre helyezi alkotásait.

Fülöp Tünde művei – a kortárs művészethez elemi módon hozzátartozó – társadalomkritikát fogalmaznak meg, jelen esetben a gépkorszak és a tudományos világlátás elégtelenségére és mulandóságára vonatkoztható elegáns, finom

reflexiót a magnó- és videoszalagok matériájának segítségével. Szenes Zsuzsa kiállított alkotása is arról a műfaji határokat átlépő attitűdről árulkodik, amely a hazai textilművészetben a konceptuális művészet hatását mutatta.

A K28 Galéria tárlata több kérdést vet fel a szakmabeli vagy pusztán gyönyörködni vágyó látogatóban. Szükséges-e a koncepcionális vagy materiális megújulás, kell-e továbbfejleszteni Hervé, Arden Quin vagy Kassák eredeti művészi programját; önálló, új entitások jöttek-e létre, vagy mindez pusztán hommage? Egy biztos: a kiállított alkotások kommunikálnak egymással, amely nem pusztán az – egyébként igényes – installálásnak köszönhető. Összefogja őket a geometrikus szemlélet és a tiszta formák ragyogása.

fotó: K28 Galéria

Jobbra **SEBASTYÉN SÁRA** vágott élű fotói, balra **ARDEN QUIN**, a galéria tengelyében **KATONA VILMOS** geometrikus reliefje

Jegyzetek

- 1 KarlFriedrichEusebius Trahnndorf: *Aesthetik, oder Lehre von der Weltanschauung und Kunst*. Berlin, 1827, 312.
- 2 Walter Gropius: A weimari Állami Bauhaus manifesztuma. Ford. Tandori Dezső. In Mezei Ottó: *A Bauhaus*. Gondolat, Budapest, 1975, 49–50.
- 3 Moholy Nagy László: *Az anyagtól az építészetig*. Gondolat, Budapest, 1968.
- 4 Alexander Alberro: *Abstraction in Reverse. The Reconfigures Spectator in Mid-Twentieth-Century Latin American Art*. The University of Chicago Press, Chicago, 2017, 121–122.
- 5 Mezei Ottó: Gropius 1934-es budapesti látogatása és levelezése Molnár Farkassal. *Ars Hungarica*, 3/1–2., 1975, 133–144.
- 6 Dobó Gábor: Dadául írni és újraírni: Kassák Lajos és Tristan Tzara eddig kiadatlan leveleiből (1922, 1956, 1959). *Helikon*, 63/1., 2017, 153.
- 7 Forgács Éva: Avangárd a magyar kultúrában. In Hans Knoll (szerk.): *A második nyilvánosság. XX. századi magyar művészet*. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2002.